

Företagets generationsskifte

Guide för efterträdaren

Börja i tid och förbered dig noggrant

Funderar du på att ta över ett företag som genomgår ett generationsskifte? I den här guiden lyfter vi fram frågor som är bra att fundera över på förhand innan du fattar beslut. Vi ger dig också många praktiska anvisningar och råd för att kunna genomföra ett lyckat generationsskifte.

Vid generationsskifte i ett företag överförs företagets ägande inom familjen eller den närmsta släkten. Den väsentligaste skillnaden mellan ett företagsköp och ett generationsskifte är skattelättnaderna som kan uppnås på vissa villkor. Ett generationsskifte genomförs ofta till ett lägre pris, som gåva eller som en kombination av dessa.

Vikten av en omsorgsfull planering – noggrann förberedelse och att börja i god tid kan inte betonas för mycket. Alla generationsskiften är olika. Kartlägg hur det lönar sig att generationsskiftet genomförs i ditt fall. Använd dig av sakkunnigas hjälp från olika branscher.

Be om hjälp med förberedelserna för generationsskiftet från t.ex. ditt lokala näringslivs- eller utvecklingsbolag. Ta med en rådgivare i god tid, redan i början av processen.

Den här guiden har uppdaterats inom projektet Sustaining Ostrobothnian Businesses som är ett samprojekt som genomförs av Vasaregionens Utveckling Ab VASEK, Jakobstadsregionens Utvecklingsbolag Concordia Ab, Kristinestads näringslivscentral samt Dynamo Närpes.

VASEK

VAA SANSEUDUN KEHITYS OY
VASAREGIONENS UTVECKLING AB
VAASA REGION DEVELOPMENT COMPANY

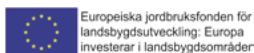
Jakobstadsregionens
Utvecklingsbolag
Concordia

KRISTINESTAD
KRISTINANKAUPUNKI

DYNAMO

Närpes

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling; Europa
investerar i landsbygdsområden

Elinkeino- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen

“**Utbilda dig om du inte har tidigare erfarenhet av företagande eller företagets bransch.**”

Diskutera öppet

Förbered dig i god tid inför generationsskiftet. Diskutera med alla parter. Beakta dig noggrant med företaget och dess verksamhet. Detta hjälper dig att ta reda på om du verkligen vill ta över det här företaget.

Diskutera öppet med både den nuvarande företagaren, närmsta kretsen och andra arvingar. Oklarheter orsakar onödiga konflikter. Ett generationsskifte är en stor förändring där många känslor och parter är inblandade. Företagsverksamheten kan påverkas av detta. Det är bra att vara medveten om dessa utmaningar på förhand och kunna arbeta för att övervinna dem.

Kartlägg vem som är intresserad av att fortsätta i företaget och kom överens om hur ni framskrider. Om det finns flera efterträdare skall allas roller definieras.

Fundera över också din egen roll, vill du delta i den operativa verksamheten eller står du bara som ägare?

Fundera på din egen kompetens och skaffa vid behov utbildning inom både företagande och ekonomi. Ta reda på mera om företagets bransch och kartlägg så bra som möjligt dess nuvarande situation och framtidsutsikterna.

Att förbereda sig för och hantera utmaningar möjliggör ett lyckat generationsskifte.

En av de största utmaningarna i generationsskiftet är känslorna relaterade till den. Efterträdarens utmaning är att beakta dessa känslor samt ta till sig kompetensen och framgångsrikt hantera övertagandet av affärsverksamheten.

Bekanta dig med företagets verksamhet

Som övertagare av ett befintligt företag behöver du göra ett grundligt förarbete. På så sätt kan du förbereda dig på utmaningar och undvika risker. Sök så omfattande information som möjligt och från olika håll.

lakta och kartlägg hur man gör i företaget och hurdana verksamhetsmodeller och principer man följer där. Bekanta dig även praktiskt med dina blivande arbetsuppgifter och diskutera med företagets arbetstagare.

Företagets verksamhetsmiljö och nuläge

- > **Kartlägg företagets marknad, kunder eller kundgrupper.**
- > **Vilka är företagets framgångsfaktorer, svagheter och styrkor?**
- > **Hur klarar sig företaget i konkurrensen?**
- > **Hur ser bolagets verksamhet ut för tillfället? Vilka är framtidsutsikterna?**
- > **Är organisationen resurseffektiv?**
- > **Har personalen rätt kompetens och lön?**
- > **Finns det i företaget överlåtarens personliga egendom eller tillgångar som är onödiga för affärsverksamheten?**
- > **Är dokument och tillstånden i skick?**
- > **Är företagets lager inventerat och kurant?**
- > **Finns det akuta investeringsbehov i företaget?**

“ Diskutera redan i ett tidigt skede med en sakkunnig. Du sparar både tid och besvär. Samtidigt kan du minimera risker och underlätta beslutsfattandet.

Förutse generationsskiftets konsekvenser

I ett litet företag kan ett ägarbyte innebära en stor förändring. Var beredd på detta och ha en plan för hur du hanterar situationen.

Identifiera företagets nyckelpersoner och ta reda på hur de förhåller sig till förändringen. Är de villiga att fortsätta i företaget även efter generationsskiftet? Finns det kunder som har ett starkt band till den gamla ägaren? Hur stor är risken att de byter samarbetspartner?

Begrunda överlåtarens roll i generationsskiftet. Skulle det vara bra om

överlåtaren fortsätter under viss tid och deltar i den operativa verksamheten? Hur kan detta skötas i praktiken? Det är också bra att fundera hurdana ledare företaget behöver i framtiden. I familjeföretag händer det ibland att man tillfälligt hyr in en extern ledare för att genomföra förändringen.

Bekanta dig omsorgsfullt med företagets bokslut, bokföringsmaterial och övriga dokument. Kartlägg gällande avtal och åtaganden.

Lönar det sig att byta företagsform? Generationsskifte är förmånligast och enklast att göra i ett aktiebolag.

“**Har du talat med sakkunniga om nödvändiga förberedelser och generationsskiftets alternativ?**

Förbered dig noggrant inför övertagandet

Det finns inget standardförfarande för genomförande av generationsskiftet och processen kan vara tidskrävande. För att kunna genomföra hela generationsskiftet är det bra om planeringen och förberedelserna inleds i god tid, till och med flera år på förhand.

För att lyckas förutsätts noggrann planering och förberedelser. Bedöm olika alternativ för genomförandet. Tar du över hela företaget eller bara en del eller delar av det? Sker överföringen stegvis eller på en gång?

Det är bra att ta reda på företagets gängse värde i ett så tidigt skede som möjligt. Då skattemyndigheten har definierat det gängse värdet kan framtida skattebelastningar och behovet av finansiering bedömas.

Alternativ för genomförande

Det finns många sätt att genomföra ett generationsskifte. Du kan köpa företaget helt eller delvis. Du kan också ta emot det som gåva från överlåtaren.

Vid ett köp av gåvokaraktär genomförs generationsskiftet till ett pris där köpesumman understiger aktiernas eller andelarnas gängse värde. Detta är ett bra

alternativ då överlåtaren vill ha ersättning för sin ägoandel.

Ta hjälp av sakkunniga för att hitta det mest lämpliga förfarandet. Du kan till exempel be om hjälp från utvecklingsbolaget i din region, från Skatteförvaltningen, din revisor och sakkunniga inom juridik.

Var noggrann med innehåll och villkor i dokumenten som hänför sig till generationsskiftet. Kom även överens om tidtabellen och spelreglerna för genomförandet.

Efter övertagandet ska bolagsordningen eller bolagsavtalet uppdateras.

Det lönar sig att ingå ett aktieägaravtal om företaget har flera aktieägare.

Om en del av köpesumman kvarstår som skuld upprättas ett skuldebrev.

I det antecknas bland annat tidtabellen för återbetalningen av skulden, räntan, dröjsmålsräntan och eventuell säkerhet för skulden.

Det finns många finansieringsalternativ

Kartlägg finansieringsbehovet och -alternativen i god tid. Har du möjlighet att få investeringsstöd eller startpeng?

Det är möjligt att finansiera din företagsverksamhet med eget kapital, främmande kapital eller både och. Planera finansieringen både kortsiktigt och långsiktigt. Vid planeringen ska du beakta betalningsförmågan, lönsamheten och finansieringens balans. Kom ihåg att finansieringen av företag alltid är förknippad med risker.

Lån kan du ansöka om från bank, försäkringsbolag eller annat finansieringsinstitut och Finnvera. Vid behov kan du även ansöka om borgen från Finnvera. Förutsättningen för att få lån är vanligtvis att du betalar en del av köpesumman antingen med egna eller företagets pengar.

Du kan förhandla med överlåtaren om längre betalningstid eller om att genomföra affären i delar. Längre betalningstid underlättar skötseln av amorteringarna och även erhållandet av lån.

Som efterträdare lönar det sig för dig att ta reda på om du kan få startpeng från TE-byrån. Du kan få lönesubvention för anställning av arbetstagare. NTM-centralerna beviljar utvecklingsbidrag och branschspecifika stöd. Om ditt företag är beläget på landsbygden kan du ansöka om investerings- och nyetableringsstöd via NTM-centralen eller den lokala Leader-gruppen. Du kan ansöka om utvecklingsbidrag för tillväxt via Business Finland.

Kartlägg skatte- ärenden i god tid

Ett välplanerat generationsskifte kan ofta genomföras med rimliga skattepåföljder. Genom att börja i tid hinner du förbereda dig och har möjligheten att uppnå fördelaktigare beskattning.

Överlåtaren kan minska skattepåföljderna redan före det officiella ägarskiftet till exempel genom vinstutdelning eller emission, ändrad bolagsform eller bolagsavtal, aktieförvärv och delning av bolaget. Oftast är det skattemässigt mest förmånligt att ge företaget som gåva eller stegvis överföra företaget som förskott på arv under flera års tid.

Skattebestämmelserna för generationsskifte tillämpas långt på samma sätt vare sig det är fråga om ett aktiebolag, kommanditbolag eller öppet bolag.

Generationsskiftets skattefrågor är alltid olika från fall till fall. Både överlåtaren och efterträdaren har möjlighet att få skattelättnader. Dessa påverkas av parternas släktskap, företagens bransch och bolagsform, köpesumma och ägartiden. Ni kan få lättnader antingen delvis eller till fullt belopp.

Du kan på förhand kartlägga generations- skiftets skattepåföljder.

Använd dig av en sakkunnig eller gör en avgiftsbelagd ansökan om förhandsavgörande till Skatteförvaltningen. Aktiebolag och andra samfund kan även be Skatteförvaltningen om avgiftsfri förhandsdiskussion angående skattepåföljder vid generationsskifte.

Kom ihåg karensen

Du observerar väl att du måste betala skatt på försäljningsvinsten för aktier och andelar som du säljer efter generationsskiftet. Om du säljer aktier eller andelar innan fem år förflutit sedan generationsskiftet måste du dessutom återbetala överlåtarens skattelättnader och en höjning på 20 procent.

Efterträdarens beskattning och skattelättnader

Som företagets nya ägare kan du bli tvungen att betala gåvoskatt eller arvsskatt, eventuellt också skatt på försäljningsvinst efter generationsskiftet. Om företaget ges som gåva är det gåvomottagaren som beskattas. Om en köpesumma betalas för företaget kan också säljaren beskattas.

Du behöver nödvändigtvis inte betala **gåvoskatt** om du är överlåtarens barn, barnbarn, syskon, halvsyskon, adoptivbarn, fosterbarn, partners barn och om köpesumman är minst 50 procent av gängse värdet för företagets aktier eller bolagsandelar.

Gåvoskatt behöver inte heller betalas i övriga fall då köpesumman är minst 75 procent av gängse värdet för företagets aktier eller bolagsandelar.

Du har möjlighet att få skattelättnad på **gåvo- och arvsskatten** om följande villkor uppfylls:

- > du får minst tio procent av företagets aktier eller andelar
- > du fortsätter företagsverksamheten
- > företagsverksamheten har aldrig avbrutits
- > skattebeloppet är minst 850 euro
- > du har skriftligen ansökt om skattelättnad från Skatteförvaltningen före verkställandet av beskattningen.

Övertagaren av företagsverksamheten skall själv yrka på gåvo- eller arvsskattelättnad och betalningstid för skatten. Skattemyndigheten beviljar inte dessa automatiskt.

Säkerställ företagets fortsatta framgång

En betydande milstolpe har uppnåtts då övertagandet av företaget har genomförts och ansvaret för företagets framtid överförs till dig. För ett lyckat generationsskifte krävs ännu ett kontrollerat mottagande av stafettspinnen, målmedveten fortsättning på affärsverksamheten samt genomförande av planerna i praktiken.

Visa uppskattning för överlåtarens arbete, utan det skulle du inte ha kommit så här långt. Se till att samla ihop tyst information. Ta till dig den bästa praxisen av din föregångares arbete. Den tidigare ägaren och personalen har värdefull kunskap som du behöver för att smidigt kunna fortsätta.

Säkerställ att företagets verksamhet är framgångsrik även under förändringen. Ta med företagets personal i genomförandet av förändringen. Planera förändringsprocessens kommunikation väl och genomför den målmedvetet. Berätta om de nya planerna och målsättningarna för personalen. Se till att de har förutsättningar att arbeta enligt dessa.

Säkerställ en lönsam fortsättning på affärsverksamheten genast efter övertagandet. Se till att du får alla nödvändiga uppgifter och bästa möjliga utgångsläge för att fortsätta verksamheten.

Din vision för företagets framtid kan vara annorlunda än överlåtarens.

Sök efter en lämplig förändringstakt – inte för stora förändringar på en gång men det finns heller ingen orsak att stanna kvar i det förflutna.

Var modig och lita på dig själv

Som ny ägare i företaget får du stort ansvar. Tro på dig själv och din egen förmåga. Be om hjälp vid behov.

Lita på ditt eget sätt att vara företagare. Beakta företagets intressentgrupper, särskilt nyckelarbetstagarna och de viktigaste kunderna. Skapa framtidstro. Det är viktigt att lyfta fram att du är den nya ägaren som lotsar företaget i fortsättningen. Gör klart för arbetslagarna och kunderna var du står. Främja en öppen diskussionskultur.

Gör upp affärsverksamhetsplan och strategi. Ha en realistisk vision, våga drömma och göra upp stora planer för framtiden.

Som ny företagare kan du få hjälp med att utveckla företagets verksamhet. Ditt lokala näringslivs- eller utvecklingsbolag betjänar dig. De ger dig direkt hjälp och via dem får du även information om andra instanser som du kan vända dig till.

Stå inte ensam som företagare

Diskutera och få råd av andra företagare. Gå med i den lokala företagarföreningen eller bekanta dig med företagsmentorernas verksamhet.

